

**ŚWIADCZENIA SOCJALNE
W HUTNICTWIE ŻELAZNEM**

**ZWIĄZEK POLSKICH HUT ŻELAZNYCH
WARSZAWA - 1933 R.**

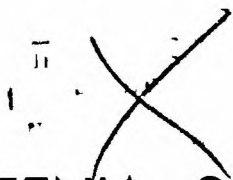
8629 KPiP

1 1 0 8 6 2 9

1108629

Format normalny
A5 (148×210 mm).

ŚWIADCZENIA SOCJALNE W HUTNICTWIE ŻELAZNEM

ZWIĄZEK POLSKICH HUT ŻELAZNYCH
WARSZAWA — 1933 R.

Spółka Akcyjna Zakładów Graficznych
„DRUKARNIA POLSKA”
Warszawa, Szpitalna 12, tel. 717-08.

8629

Aktualność zagadnienia Zagadnienie ciężarów socjalnych staje się obecnie bardziej niż kiedykolwiek aktualne zarówno ze względu na nadmierny rozrost systemu ubezpieczeń społecznych, szczególnie dotkliwie odczuwany w okresie kryzysu, jak też ze względu na zdecydowanie się Rządu na poczynienie takich zmian w obowiązującym ustawodawstwie socjalnym, któreby, nie pozabawiając klasy robotniczej t. zw. zdobywczy socjalnych, przyniosły jednocześnie życiu gospodarczemu ulgę w dźwiganiu tych ciężarów.

Zagadnienie trudne, ale nie niemożliwe do rozwiązania.

Jeżeli osłabła wydajność poszczególnych jednostek gospodarczych; jeżeli zmniejszyła się zasobność Skarbu Państwa a rentowność poszczególnych gałęzi gospodarstwa narodowego spadła poniżej zera; jeżeli budżety pracownika umysłowego i robotnika ulec musiały wielkiemu ograniczeniu; jeżeli ceny towarów, świadczeń i usług organizacji państwowych i prywatnych obniża się, to przecież utrzymywanie w tym samym czasie sztywnych „cen” ubezpieczenia społecznego i sztywnych świadczeń z tytułu tego ubezpieczenia byłoby całkowicie nieuzasadnione pod względem gospodarczym, a nawet socjalnym.

Dlatego też widocznie Rząd wniósł blisko przed rokiem do Sejmu projekt t. zw. ustawy scaleniowej wraz z projektami nowelizacji ustawy o czasie pracy i ustawy o urlopach.

Projekty te, zdaniem naszym, wymagają poprawek, ażeby wyrównanie i obniżenie obciążeń produkcji kosztami świadczeń socjalnych, zapewnienie niezmienności tych kosztów oraz z drugiej strony wyrównanie samych świadczeń socjalnych istotnie mogło nastąpić.

Poprawki te winny opierać się na rzeczywistości. W publicystyce naszej przy rozpatrywaniu tego tematu używa się niekiedy bałamutnych danych i przesłanek.

Broszura niniejsza ma na celu zobrazowanie istotnego obciążenia świadczeniami socjalnymi hutnictwa żelaznego Polski.

Treść jej składa się z tablic i wykresów, opracowanych na podstawie materiału statystycznego, zaczerpniętego z ankiety Związku Polskich Hut Żelaznych.

W tablicach i wykresach, dotyczących hutnictwa żelaznego Polski, uwzględniono odpowiedzi zakładów hutniczych woj. kieleckiego i śląskiego, reprezentujących około 95% ogółu zatrudnionych robotników.

W tablicach i wykresach, dotyczących hut żelaznych woj. śląskiego, uwzględniono odpowiedzi zakładów, reprezentujących około 93% ogółu zatrudnionych robotników.

W tablicach i wykresie, dotyczących hut „A” i „B”, uwzględniono odpowiedzi typowych dla obu województw zakładów hutniczych.

Należy przypuszczać, że Sejm, korzystając z projektu rządowego, uchwali ustawy na miarę naszego organizmu gospodarczego, zatrzymanego w swem rozwoju na dłuższy, niestety, okres czasu.

Tablica I.

**ŚWIADCZENIA SOCJALNE W HUTNICTWIE ŻELAZNEM
POLSKI W ZŁOTYCH.**

	1928	1929	1930	1931
A. Świadczenia ustawowe				
<i>pracodawcy</i>				
Kasa Chorych	3.016.866	3.258.057	2.677.428	2.191.154
Kasa Chor. Sp. Brack. ...	488.309	644.842	588.674	533.697
Razem ubezpiec. chorob.	3.505.175	3.902.899	3.266.103	2.724.851
Ubezpiec. robotników od wy-				
padków	2.810.371	3.204.007	3.094.001	2.677.508
Ubezpiec. starczo-inwal.	1.133.328	1.271.526	1.172.688	1.113.186
Fundusz Bezrobocia	1.225.985	1.303.891	1.238.403	1.081.240
Razem A.	8.674.859	9.682.323	8.771.195	7.596.785
B. Świadczenia ustawowe				
<i>wzgl. umowne pracodawcy</i>				
Urlopy robotników	2.172.004	3.356.476	3.583.465	3.228.772
Węgiel deputatowy	3.553.719	4.401.633	4.180.765	3.742.395
Dodatki rodzinne	2.156.165	2.236.427	2.110.908	1.847.155
Kasy emerytalne (pensyjne) zakładowe i Sp. Brackiej	1.343.465	1.761.176	1.683.212	1.578.452
Razem B	9.225.353	11.755.712	11.558.350	10.396.774
C. Świadczenia dobrowolne				
<i>pracodawcy</i>				
Institucje humanitarne, szko- ły i t. p.	2.623.083	2.717.931	2.959.653	2.530.247
Razem A, B, C ...	20.523.295	24.155.966	23.289.198	20.523.806
D. Świadczenia ustawowe ro- botnika				
Kasa Chorych	3.020.621	3.379.438	2.919.258	2.530.379
Kasa Chorych Spółki Bra- ckiej	488.334	645.145	588.872	533.804
Razem ubezpiec. chorob.	3.508.955	4.024.583	3.508.130	3.064.183
Ubezpiec. starczo-inwal.	1.142.587	1.275.888	1.176.700	1.115.757
Fundusz Bezrobocia	412.750	434.770	413.216	361.013
Razem D	5.064.292	5.735.241	5.098.046	4.540.953
E. Świadczenia ustawowe				
<i>wzgl. umowne robotnika</i>				
Kasy emeryt. (pensyjne) za- kładowe i Sp. Brackiej	1.566.509	1.881.721	1.984.673	1.873.588
Razem D, E	6.630.801	7.616.962	7.082.719	6.414.541
Wszelkie świadczenia łącznie				
A, B, C, D, E	27.154.096	31.772.928	30.371.917	26.938.347

Tablica II.

**ŚWIADCZENIA SOCJALNE W HUTNICTWIE ŻELAZNEM
POLSKI W % ROBOCIZNY.**

	1928	1929	1930	1931
Robocizna (bez świadczeń socjalnych)	100,00	100,00	100,00	100,00
<i>A. Świadczenia ustawowe pracodawcy</i>				
Ubezpieczenie chorobowe	2,98	2,92	2,95	3,14
Ubezpieczenie robotników od wypad- ków	2,39	2,39	2,80	3,09
Ubezpieczenie starczo-inwal.	0,96	0,95	1,06	1,28
Fundusz Bezrobocia	1,04	0,98	1,12	1,24
Razem A.	7,37	7,24	7,93	8,75
<i>B. Świadczenia ustawowe wzgl. umowne pracodawcy</i>				
Urlopy robotnicze	1,84	2,51	3,24	3,72
Węgiel deputatowy	3,02	3,29	3,78	4,32
Dodatki rodzinne	1,83	1,67	1,91	2,13
Kasy emerytalne (pensyjne) zakładowe i Spółki Brackiej	1,14	1,31	1,52	1,82
Razem	7,83	8,78	10,45	11,99
<i>C. Świadczenia dobrowolne pracodawcy</i>				
Institucje humanitarne, szkoły i t. p.	2,22	2,03	2,68	2,92
Razem A, B, C	17,42	18,05	21,06	23,66
<i>D. Świadczenia ustawowe robotnika</i>				
Ubezp. chorobowe	2,98	3,01	3,17	3,53
Ubezp. starczo-inwal.	0,97	0,95	1,07	1,29
Fundusz Bezrobocia	0,35	0,32	0,37	0,42
Razem D	4,30	4,28	4,61	5,24
<i>E. Świadczenia ustawowe wzgl. umowne robotnika</i>				
Kasy emerytalne (pensyjne) zakładowe i Sp. Brackiej	1,33	1,41	1,79	2,16
Razem D, E	5,63	5,69	6,40	7,40
Wszelkie świadczenia łącznie A, B, C, D, E	23,05	23,74	27,46	31,06

Tablica III.

**ŚWIADCZENIA SOCJALNE W HUTNICTWIE ŻELAZNEM
POLSKI W % OBROTU.**

	1928	1929	1930	1931
Obrót (suma faktur krajowych i zagranicznych)	100,00	100,00	100,00	100,00
<i>A. Świadczenia ustawowe pracodawcy</i>				
Ubezp. chorobowe	0,50	0,56	0,55	0,59
Ubezp. robotników od wypadków	0,40	0,46	0,52	0,58
Ubezp. starczo-inwal.	0,16	0,19	0,20	0,24
Fundusz Bezrobocia	0,18	0,19	0,21	0,23
Razem A.	1,24	1,40	1,48	1,64
<i>B. Świadczenia ustawowe wzgl. umowne pracodawcy</i>				
Urlopy robotników	0,31	0,49	0,61	0,69
Węgiel deputatowy	0,51	0,64	0,71	0,81
Dodatki rodzinne	0,31	0,32	0,35	0,40
Kasy emerytalne (pensyjne) zakładowe i Sp. Brackiej	0,19	0,25	0,29	0,34
Razem B	1,32	1,70	1,96	2,24
<i>C. Świadczenia dobrowolne pracodawcy</i>				
Instytucje humanitarne, szkoły i t. p.	0,38	0,39	0,50	0,54
Razem A, B, C	2,94	3,49	3,94	4,42
<i>D. Świadczenia ustawowe robotnika</i>				
Ubezp. chorobowe	0,50	0,58	0,59	0,66
Ubezp. starczo-inwal.	0,17	0,19	0,20	0,24
Fundusz Bezrobocia	0,06	0,06	0,07	0,08
Razem D	0,73	0,83	0,86	0,98
<i>E. Świadczenia ustawowe wzgl. umowne robotnika</i>				
Kasy emerytalne (pensyjne) zakładowe i Sp. Brackiej	0,22	0,27	0,34	0,40
Razem D, E	0,95	1,10	1,20	1,38
Wszelkie świadczenia łącznie A, B, C, D, E	3,89	4,59	5,14	5,80

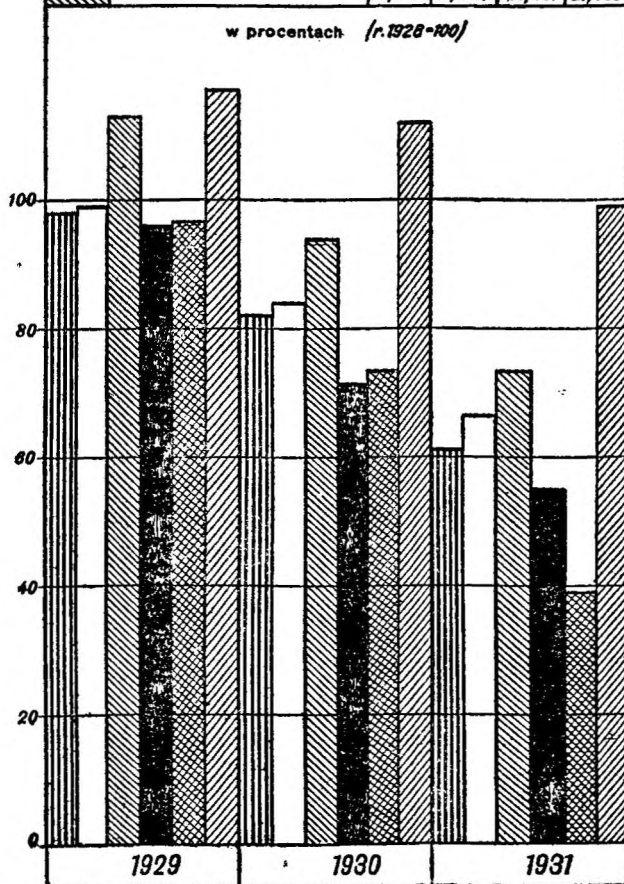

Świadczenia socjalne na tle ogólnej sytuacji gospodarczej hutnictwa żelaznego Polski

w tysiącach złotych

	1928	1929	1930	1931
WARTOŚĆ PRODUKCJI	702,769	690,391	576,955	490,785
OBROTY (SUMA FAKTUR) OGÓLNE	698,166	632,212	590,516	464,281
SUMA WYPŁAČONEJ ROBOCIZNY	117,795	133,859	110,670	88,724
ZBYT W KRAJU	594,371	571,397	425,290	326,835
PODATKI	37,532	38,119	27,588	14,762
ŚWIADCZENIA SOCJALNE	27,215	31,844	30,467	27,063

w procentach (r. 1928=100)

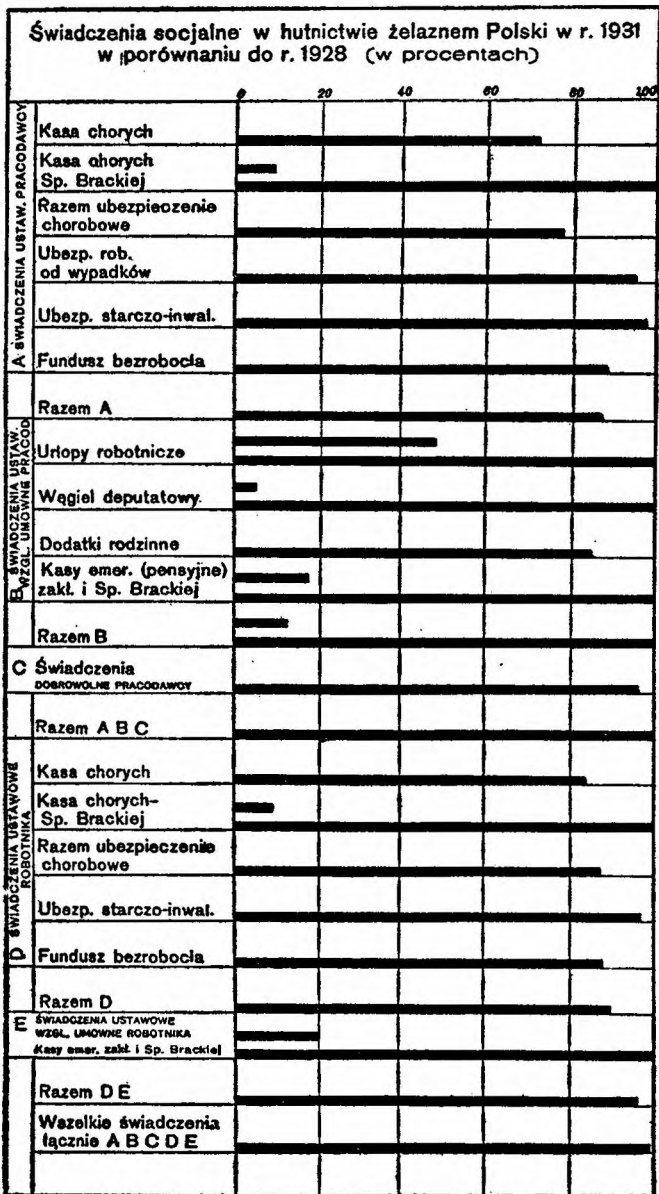
Wykres 1.

Wykres 1 sporządzono na podstawie liczb, zaczerpniętych z omówionej we wstępie ankiety (suma faktur, zbył w kraju, świadczenia socjalne) oraz z publikacji wymienionych w odnośniku (wartość produkcji¹⁾, podatki²⁾. Na wykresie tym widać, że w roku 1931 w stosunku do roku dobrej konjunktury (r. 1928)

wartość produkcji hutniczej zmniejszyła się	... ..	o	39%
obroty ogólne zakładów hutniczych zmniejszyły się	.. ..	o	34%
suma wypłaconej robocizny zmniejszyła się	... ..	o	26%
zbył w kraju zmniejszył się	. ... ..	o	45%
podatki zmniejszyły się	.. ..	o	61%
świadczenia socjalne zmniejszyły się załedwie	.. ..	o	0,6%

¹⁾ Antoni Dzik „Hutnictwo żelazne w Polsce“ Warszawa 1931.

²⁾ Związek Polskich Hut Żelaznych: Sprawozdanie z działalności w r. 1928, 29, 30, 31.

Wykres 2.

Podany obok wykres 2 sporządzono na podstawie liczb zaczerpniętych z tablicy I, zamieszczonej na str. 5 niniejszej broszury.

Na wykresie tym odcięte oznaczają skalę procentową poziomu r. 1928. Świadczenia w r. 1928 przyjmujemy za 100. Rzędne oznaczają poszczególne rodzaje świadczeń, opisane z lewej strony, np. Kasa Chorych, urlopy robotnicze.

Linje poziome grube oznaczają sumy zapłacone w r. 1931 z tytułu poszczególnych świadczeń w stosunku procentowym do sum zapłaconych w r. 1928.

Tak więc odległość między 0 a 100, podzielona linjami poziomymi na pięć części, oznacza np. w rubryce „Kasa Chorych” — sumę zapłaconą przez pracodawcę w r. 1928 na Kasę Chorych; w rubryce „urlopy robotnicze” — sumę zapłaconą przez pracodawcę z tytułu przysługujących robotnikom urlopów.

Na wykresie tym widzimy, że w roku 1931 świadczenia w hutnictwie żelaznym Polski stanowiły następujący % świadczeń r. 1928:

Świadczenia pracodawcy:			
Na Kasę Chorych	72,6	Na Urlopy robotnicze	148,7
„ Kasę Chorych Sp. Brackiej	109,3	„ Węgiel deputatowy	105,3
Razem ubezpieczeniowe	77,7	„ Dodatki rodzinne	85,7
Na Ubezpiecz. robotn. od wypadków	95,3	„ Kasy emerytalne (pensyjne) zakładowe i Sp. Brackiej	117,5
„ „ starczo-inwalidzkie	98,2	Razem świadczeni. ustawowe wzgl. umowne pracodawcy	112,7
„ Fundusz Bezrobocia	88,2	Na Instytucje humanitarne, szkoły i t. p.	96,5
Razem świadczeni. ustawowe pracodawcy	87,6		
Razem świadczenia socjalne, obciążające pracodawcę 100,0,			
Świadczenia robotnika:			
Na Kasę Chorych	83,8	Na Kasy emerytalne (pensyjne) zakładowe i Sp. Brackiej	119,6
„ Kasę Chorych Sp. Brackiej	109,3	Razem świadczenia socjalne, obciążające robotnika	96,7
Razem ubezpieczeniowe	87,3	Razem świadczenia socjalne, obciążające pracodawcę i robotnika, t. j. wszelkie świadczenia łącznie	99,2
Na Ubezpiecz. starczo-inwalidzkie	97,7		
„ Fundusz Bezrobocia	87,5		
Razem ubezpieczeniowe robotnika	89,7		

Tablica IV.

**ŚWIADCZENIA SOCJALNE W HUTACH ŻELAZNYCH
WOJ. ŚLĄSKIEGO W ZŁOTYCH.**

<i>A. Świadczenia ustawowe pracodawcy</i>	1928	1929	1930	1931
Kasa Chorych	825.067	986.271	946.800	872.744
Kasa Chorych Sp. Brackiej .	488.309	644.842	588.674	533.697
Razem ubez. chorobowe	<u>1.313.376</u>	<u>1.631.113</u>	<u>1.535.274</u>	<u>1.406.441</u>
Ubezpieczenie od wypadków	1.989.228	2.307.237	2.405.984	2.168.707
Ubezpieczenie starczo-inwal.	1.133.328	1.271.528	1.172.688	1.113.186
Fundusz Bezrobocia .. .	668.648	744.686	808.234	722.570
Razem A..	<u>5.104.580</u>	<u>5.954.592</u>	<u>5.922.180</u>	<u>5.410.904</u>
<i>B. Świadczenia ustawowe wzgl. umowne pracodawcy</i>				
Urlopy robotników	783.657	1.589.376	2.049.604	1.964.761
Węgiel deputatowy	2.101.917	2.861.826	2.944.251	2.651.971
Dodatki rodzinne	2.120.800	2.231.550	2.107.719	1.844.720
Kasy emerytalne (pensyjne) zakładowe i Sp. Brackiej..	1.343.465	1.761.176	1.683.212	1.578.452
Razem B	<u>6.349.839</u>	<u>8.443.928</u>	<u>8.784.786</u>	<u>8.039.904</u>
<i>C. Świadczenia dobrowolne pracodawcy</i>				
Instytucje humanitarne, szko- ły i t. p.	2.415.860	2.534.373	2.765.154	2.281.895
Razem A, B, C.	<u>13.870.279</u>	<u>16.932.893</u>	<u>17.472.120</u>	<u>15.732.703</u>
<i>D. Świadczenia ustawowe ro- botnika</i>				
Kasa Chorych	1.596.451	1.912.834	1.806.806	1.688.983
Kasa Chorych Sp. Brackiej..	488.334	645.145	588.872	533.804
Razem ubez. chorobowe	<u>2.084.785</u>	<u>2.557.979</u>	<u>2.395.678</u>	<u>2.222.787</u>
Ubezpieczenie starczo-inwal.	1.133.328	1.271.527	1.172.686	1.112.825
Ubezpieczenie na wypadek braku pracy	222.880	248.278	269.466	241.125
Razem D	<u>3.440.993</u>	<u>4.077.784</u>	<u>3.837.830</u>	<u>3.576.737</u>
<i>E. Świadczenia ustawowe względnie umowne robotnika</i>				
Kasy emerytalne (pens.) za- kładowe i Sp. Brackiej ..	1.566.509	1.881.721	1.984.673	1.873.588
Razem D, E	<u>5.007.502</u>	<u>5.959.505</u>	<u>5.822.503</u>	<u>5.450.325</u>
Wszelkie świadczenia łącznie A, B, C, D, E	<u>18.877.781</u>	<u>22.892.398</u>	<u>23.294.623</u>	<u>21.183.028</u>

Tablica V.

**ŚWIADCZENIA SOCJALNE W HUTACH ŻELAZNYCH
WOJ. ŚLĄSKIEGO W % ROBOCIZNY.**

	1928	1929	1930	1931	
				I półr.	II półr.
Robocizna (bez świadczeń socjalnych)	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
A. Świadczenia ustawowe pracodawcy					
Kasa Chorych	1,13	1,13	1,22	1,30	1,55
Kasa Chorych Sp. Brackiej	0,67	0,74	0,76	0,80	0,95
Razem ubezp. chorob.	1,80	1,87	1,98	2,10	2,50
Ubezpieczenie od wypadków	2,71	2,65	3,11	3,26	3,82
Ubezpieczenie starczo-inwal.	1,51	1,46	1,52	1,60	2,04
Fundusz Bezrobocia	0,92	0,85	1,05	1,12	1,22
Razem A.	6,94	6,83	7,66	8,08	9,58
B. Świadczenia ustawowe wzgl. umowne pracodawcy					
Urlopy robotn.	1,06	1,82	2,65	2,75	3,72
Węgiel deputatowy	2,86	3,28	3,80	4,11	4,50
Dodat. rodzinne	2,88	2,56	2,73	2,89	3,10
Kasy emeryt. (pens.) zakładowe i Sp. Brackiej	1,83	2,02	2,18	2,33	2,83
Razem B	8,63	9,68	11,36	12,08	14,15
C. Świadczenia dobrowolne pracodawcy Instytucje humanitarne, szkoły i t. p.					
Razem A, B, C.	18,85	19,42	22,50	23,56	27,77
D. Świadczenia ustawowe robotnika					
Kasa Chorych	2,17	2,19	2,33	2,53	2,98
Kasa Chorych Sp. Brackiej	0,66	0,74	0,76	0,80	0,95
Razem ubezp. chorobowe	2,83	2,93	3,09	3,33	3,93
Ubezp. starczo-inwal.	1,54	1,46	1,52	1,60	2,04
Fundusz Bezrobocia	0,31	0,28	0,35	0,38	0,41
Razem D	4,68	4,67	4,96	5,31	6,38
E. Świadczenia ustawowe wzgl. umowne robotnika					
Kasy emeryt. (pens.) zakład. i Sp. Brackiej	2,13	2,16	2,57	2,76	3,36
Razem D, E	6,81	6,83	7,53	8,07	9,74
Wszelkie świadczenia łącznie A, B, C, D, E.	25,66	26,25	30,12	31,63	37,51

Tablica VI.

**ŚWIADCZENIA SOCJALNE W HUTACH ŻELAZNYCH
WOJ. ŚLĄSKIEGO W % OBROTU.**

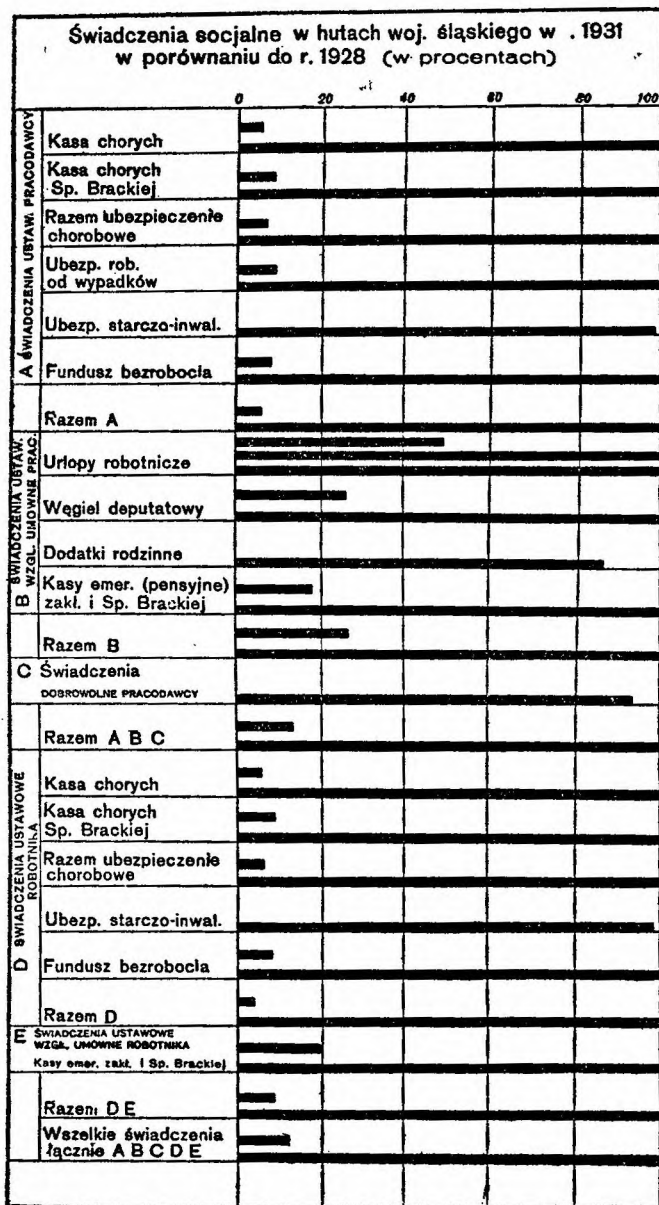
	1928	1929	1930	1931
Obrót (suma faktur krajowych i zagranicznych)	100,00	100,00	100,00	100,00
A. Świadczenia ustawowe pracodawcy .	0,18	0,21	0,23	0,28
Kasa Chorych				
Kasa Chorych Sp. Brackiej	0,10	0,14	0,15	0,17
Razem ubezpiecz. chorobowe ..	0,28	0,35	0,38	0,45
Ubezpiecz. rob. od wypadków	0,43	0,50	0,60	0,69
Ubezpiecz. starczo-inwal.	0,25	0,27	0,29	0,36
Fundusz Bezrobocia	0,15	0,16	0,20	0,23
Razem A	1,11	1,28	1,47	1,73
B. Świadczenia ustawowe wzgl. umowne pracodawcy				
Urlopy robotnicze	0,17	0,34	0,51	0,63
Węgiel deputatowy	0,45	0,61	0,73	0,85
Dodatki rodzinne	0,46	0,48	0,53	0,59
Kasy emeryt. (pensyjne) zakład. i Sp. Brackiej	0,29	0,38	0,42	0,50
Razem B	1,37	1,81	2,19	2,57
C. Świadczenia dobrowolne pracodawcy	0,52	0,54	0,69	0,73
Razem A, B, C, ...	3,00	3,63	4,35	5,03
D. Świadczenia ustawowe robotnika . .	0,34	0,41	0,45	0,54
Kasa Chorych				
Kasa Chorych Sp. Brackiej	0,11	0,14	0,15	0,17
Razem ubezpiecz. chorobowe ..	0,45	0,55	0,60	0,71
Ubezpiecz. starczo-inwal.	0,24	0,27	0,29	0,35
Fundusz Bezrobocia	0,05	0,05	0,07	0,08
Razem D	0,74	0,87	0,96	1,14
E. Świadczenia ustawowe wzgl. umowne robotnika				
Kasy emerytalne (pensyjne) zakładowe i Sp. Brackiej	0,34	0,40	0,49	0,60
Razem D, E	1,08	1,27	1,45	1,74
Wszelkie świadczenia łącznie				
A, B, C, D, E, ...	4,08	4,90	5,80	6,77

Tablica VII.

CIEŻARY SOCJALNE W ZŁOTYCH I W % ROBOCIZNY.

<i>w karnictwie żelaznem Polski</i>	1928	1929	1930	1931
Obciążenie pracodawcy świadczeniami ustawowymi, umownymi i dobrowolnymi (A, B, C) . . .	zł. 20.523.295	24.155.966	23.289.198	20.523.806
%	17,42	18,05	21,06	23,66
Obciążenie robotnika świadczeniami ustawowymi i umownymi (D, E) . . .	zł. 6.630.801	7.616.962	7.082.719	6.414.541
%	5,63	5,69	6,40	7,40
Obciążenie produkcji (pracodawca i robotnik) ustawowymi ubezpieczeniami społeczn. (A, D) . . .	zł. 13.739.151	15.417.564	13.869.241	12.137.738
%	11,67	11,52	12,54	13,99
Obciążenie produkcji (pracodawca i robotnik) innymi ustawowymi, umownymi i dobrowolnymi świadczeniami (B, C, E) . . .	zł. 13.414.945	16.355.364	16.502.676	14.800.609
%	11,38	12,22	14,92	17,07
Obciążenie produkcji wszelkimi świadczeniami (A, B, C, D, E)	zł. 27.154.096	31.772.928	30.371.917	26.938.347
%	23,05	23,74	27,46	31,06
 <i>w hutach żelaznych woj. śląskiego</i>				
	1928	1929	1930	1931
				<i>I półr. II półr.</i>
Obciążenie pracodawcy świadczeniami ustawowymi umownymi i dobrowolnymi (A, B, C) . . .	zł. 13.870.279	16.932.893	17.472.120	15.732.703
%	18,85	19,42	22,50	23,56 27,77
Obciążenie robotnika świadczeniami ustawowymi i umownymi (D, E)	zł. 5.007.502	5.959.505	5.822.503	5.450.325
%	6,81	6,83	7,53	8,07 9,74
Obciążenie produkcji (pracodawca i robotnik) ustawowymi ubezpieczeniami społeczn. (A, D) . . .	zł. 8.545.573	10.032.376	9.760.010	8.987.641
%	11,62	11,50	12,62	13,39 15,96
Obciążenie produkcji (pracodawca i robotnik) innymi ustawowymi, umownymi i dobrowolnymi świadczeniami (B, C, E) . . .	zł. 10.332.208	12.860.022	13.534.613	12.195.387
%	14,04	14,75	17,50	18,24 21,55
Obciążenie produkcji wszelkimi świadczeniami (A, B, C, D, E)	zł. 18.877.781	22.892.398	23.294.623	21.183.028
%	25,66	26,25	30,12	31,63 37,51

Wykres 3.

Podany obok wykres 3 sporządzono na podstawie liczb zaczerpniętych z tablicy IV, zamieszczonej na str. 12 niniejszej broszury.

Na wykresie tym odcięte oznaczają skalę procentową poziomu r. 1928. Świadczenia w r. 1928 przyjmujemy za 100. Rzędne oznaczają poszczególne rodzaje świadczeń, opisane z lewej strony, np. Kasa Chorych, urlopy robotnicze.

Linje poziome grube oznaczają sumy zapłacone w r. 1931 z tytułu poszczególnych świadczeń w stosunku procentowym do sum zapłaconych w r. 1928.

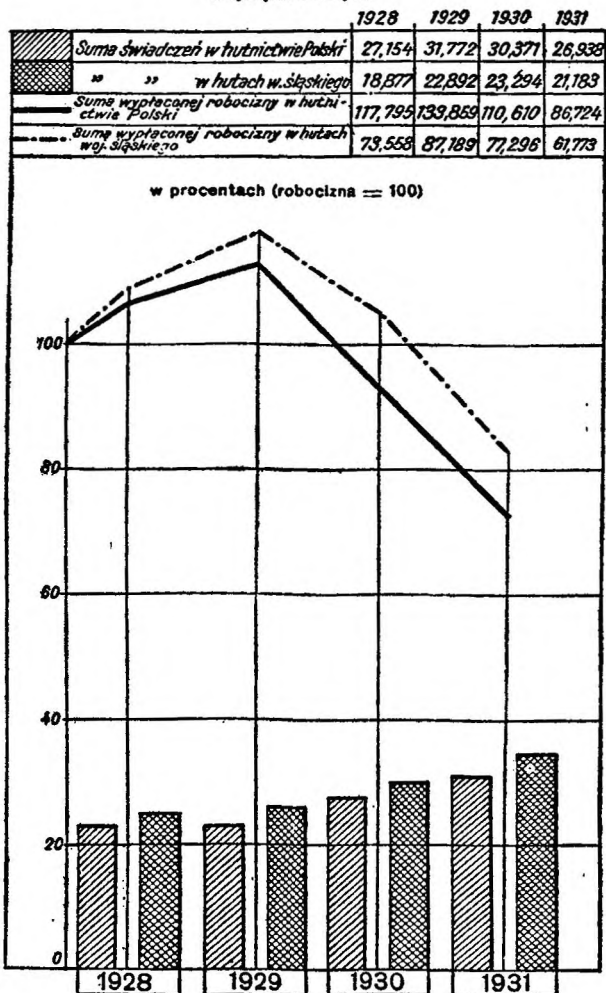
Tak więc odległość między 0 a 100, podzielona linjami poziomymi na pięć części, oznacza np. w rubryce „Kasa Chorych” — sumę zapłaconą przez pracodawcę w r. 1928 na Kasę Chorych; w rubryce „urlopy robotnicze” — sumę zapłaconą przez pracodawcę z tytułu przysługujących robotnikom urlopów.

Na wykresie tym widzimy, że w roku 1931 świadczenia w hutach żelaznych woj. śląskiego stanowiły następujący % świadczeń r. 1928:

Świadczenia pracodawcy:			
Na Kasę Chorych	105,8	Na Urlopy robotnicze	250,7
„ Kasę Chorych Sp. Brackiej	<u>109,3</u>	„ Węgiel deputatowy	126,2
Razem ubez. chorobowe	107,1	„ Dodatki rodzinne	87,0
		„ Kasy emerytalne (pensyjne) za-	
		kładowe i Sp. Brackiej	<u>117,5</u>
Na Ubezp. robotn. od wypadków	109,0	Razem świadc. ustawowe wzgl. umo-	
„ „ starczo-inwalidzkie	98,2	wne pracodawcy	126,6
„ Fundusz Bezrobocia	<u>108,1</u>	Na Instytucje humanitarne, szkoły	
Razemś wiadc. ustawowe pracodawcy	106,0	i t. p.	<u>94,5</u>
		Razem świadczenia socjalne, obciążające pracodawcę	113,4
Świadczenia robotnika:			
Na Kasę Chorych	105,8	Na Kasy emerytalne (pensyjne) za-	
„ Kasę Chorych Sp. Brackiej	<u>109,3</u>	kładowe i Sp. Brackiej	<u>119,6</u>
Razem ubez. chorobow:	106,6	Razem świadczenia socjalne, obciąża-	
		jące robotnika	<u>108,8</u>
Na Ubezp. starczo-inwalidzkie	98,2	Razem świadczenia socjalne, obciąża-	
„ Fundusz Bezrobocia	<u>108,2</u>	jące pracodawcę i robotnika, t. j.	
Razem ubezp. ustawowe robotnika	103,9	wszelkie świadczenia łącznie	112,2

Stosunek świadczeń socjalnych do wypłaconej roboczni

w tysiącach złotych

Wykres 4.

Podany obok wykres 4 sporządzono na podstawie liczb omówionej ankiety. Na nim widzimy, że linje oznaczające sumę wypłaconej robocizny wykazują od roku 1929 wyraźną tendencję spadku, gdy tymczasem słupki, oznaczające sumę świadczeń, odwrotnie stale wzrastają.

Suma wypłaconej robocizny w hutnictwie żelaznem Polski (linja ciągła) spada w r. 1931 o 27% w stosunku do r. 1928, suma natomiast świadczeń socjalnych (słupek kreskowany) wzrasta w r. 1931 o 8% w stosunku do r. 1928.

Suma wypłaconej robocizny w hutach woj. śląskiego (linja przerywana) spada w r. 1931 o 17% w stosunku do r. 1928, suma natomiast świadczeń socjalnych (słupek kratkowany) wzrasta w r. 1931 o 11% w stosunku do r. 1928.

Tablica VIII.

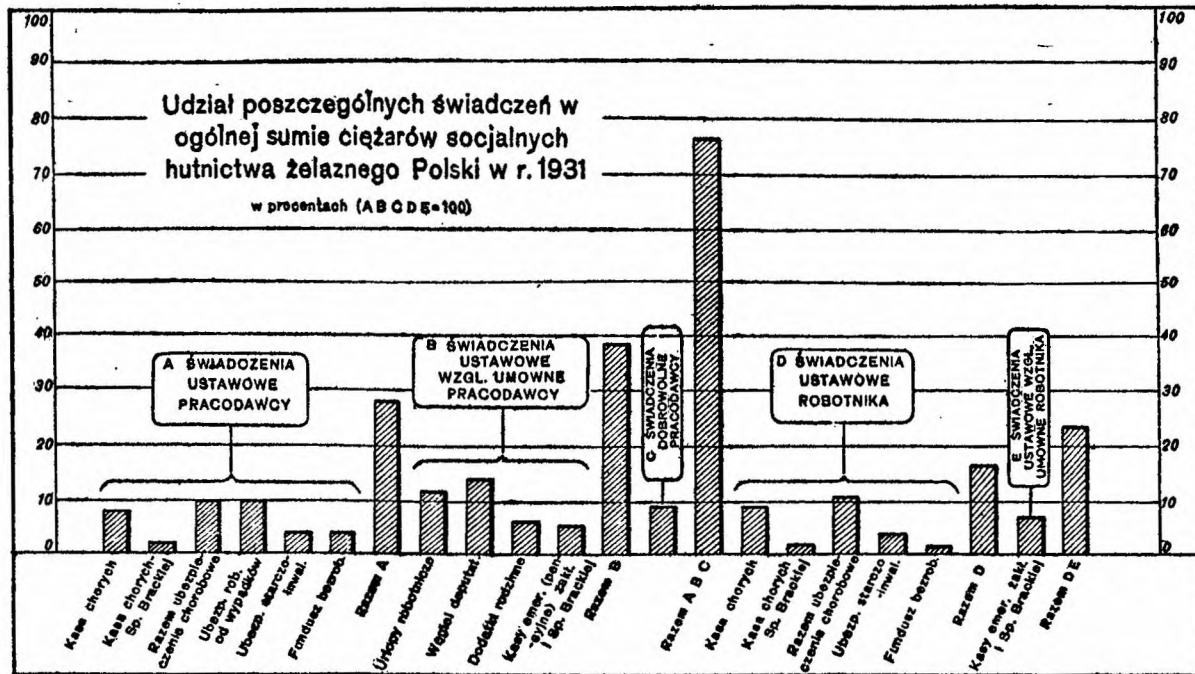
**POSZCZEGÓLNE ŚWIADCZENIA W % OGÓLU CIĘŻARÓW
SOCJALNYCH.**

	<i>hutnictwo żelazne Polski</i>		<i>huty woj. śląskiego</i>	
	1928	1931	1928	1931
Wszelkie świadczenia łącznie (A, B, C, D, E).	100,00	100,00	100,00	100,00
<i>A. Świadczenia ustawowe pracodawcy</i>				
Kasa Chorych	11,11	8,13	4,37	4,12
Kasa Chorych Sp. Brackiej	1,80	1,98	2,59	2,52
Razem ubezpieczeniowe	12,91	10,11	6,96	6,64
Ubezpieczenie robotników od wypadków	10,35	9,94	10,54	10,24
Ubezpieczenie starczo-inwalidzkie	4,17	4,13	6,00	5,25
Fundusz Bezrobocia	4,51	4,01	3,54	3,41
Razem A	31,94	28,19	27,04	25,54
<i>B. Świadczenia ustawowe wzgl. umowne pracodawcy</i>				
Urlopy robotników	8,00	11,99	4,15	9,28
Węgiel deputatowy	13,09	13,89	11,13	12,52
Dodatki rodzinne	7,94	6,86	11,23	8,71
Kasy emerytalne (pensyjne) zakładowe i Sp. Brackiej	4,95	5,86	7,12	7,45
Razem B	33,98	38,60	33,63	37,96
<i>C. Świadczenia dobrowolne pracodawcy</i>				
Instytucje humanitarne, szkoły i t. p.	9,66	9,39	12,80	10,77
Razem A, B, C	75,58	76,18	73,47	74,27
<i>D. Świadczenia ustawowe robotnika</i>				
Kasa Chorych	11,12	9,40	8,46	7,97
Kasa Chorych Sp. Brackiej	1,80	1,98	2,59	2,52
Razem ubezpieczeniowe	12,92	11,38	11,05	10,49
Ubezpieczenie starczo-inwalidzkie	4,21	4,14	6,00	5,25
Fundusz Bezrobocia	1,52	1,34	1,18	1,14
Razem D	18,65	16,86	18,23	16,88
<i>E. Świadczenia ustawowe wzgl. umowne robotnika</i>				
Kasy emerytalne (pensyjne) zakładowe i Sp. Brackiej	5,77	6,96	8,30	8,85
Razem D, E	24,42	23,82	26,53	25,73

Tablica IX.

**ŚWIADCZENIA SOCJALNE W HUCIE „A” WOJ. KIELECKIEGO
W % ROBOCZNY.**

	1928	1929	1930	1931
Wypłacona robocizna	100,00	100,00	100,00	100,00
<i>A. Świadczenia ustawowe pracodawcy</i>				
Ubezp. chorobowe	4,58	4,73	5,22	5,13
Ubezp. rob. od wypadków	1,87	1,82	1,81	2,09
Fundusz Bezrobocia	1,30	1,28	1,33	1,43
Razem A..	7,75	7,83	8,36	8,65
<i>B. Świadczenia ustawowe wzgl. umowne pracodawcy</i>				
Urlopy robotnicze	3,00	3,51	5,28	5,70
Węgiel deputatowy	6,45	7,15	7,51	8,67
Razem B	9,45	10,66	12,79	14,37
<i>C. Świadczenia dobrowolne pracodawcy</i>				
Instytucje humanitarne, szkoły i t. p.	0,12	0,08	0,11	0,12
Razem A, B, C, ...	17,32	18,57	21,26	23,14
<i>D. Świadczenia ustawowe robotnika</i>				
Ubezp. chorobowe	3,05	3,15	3,48	3,42
Fundusz Bezrobocia	0,44	0,43	0,44	0,47
Razem D	3,49	3,58	3,92	3,89
<i>E. Świadczenia ustawowe wzgl. umowne robotnika</i>				
Wszelkie świadczenia łącznie				
A, B, C, D, E, ...	20,81	22,15	25,18	27,03

Wykres 5.

Wykres 5 sporządzono na podstawie liczb podanych w tablicy VIII na str. 20 dotyczących hutnictwa żelaznego Polski.

Na wykresie tym widzimy, że w grupie A (świadczenia ustawowe pracodawcy) największą pozycję stanowią ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe; w grupie B (świadczenia ustawowe wzgl. umowne pracodawcy) największą pozycję stanowią urlopy robotnicze i węgiel deputatowy; w grupie D (świadczenia ustawowe robotnika) największą pozycję stanowi ubezpieczenie chorobowe.

Świadczenia pracodawcy (ABC) stanowią 76,18% ogółu świadczeń, świadczenia natomiast robotnika 23,82% ogółu świadczeń.

Poszczególne grupy świadczeń stanowią następujący % ogółu świadczeń, obciążających hutnictwo żelazne Polski:

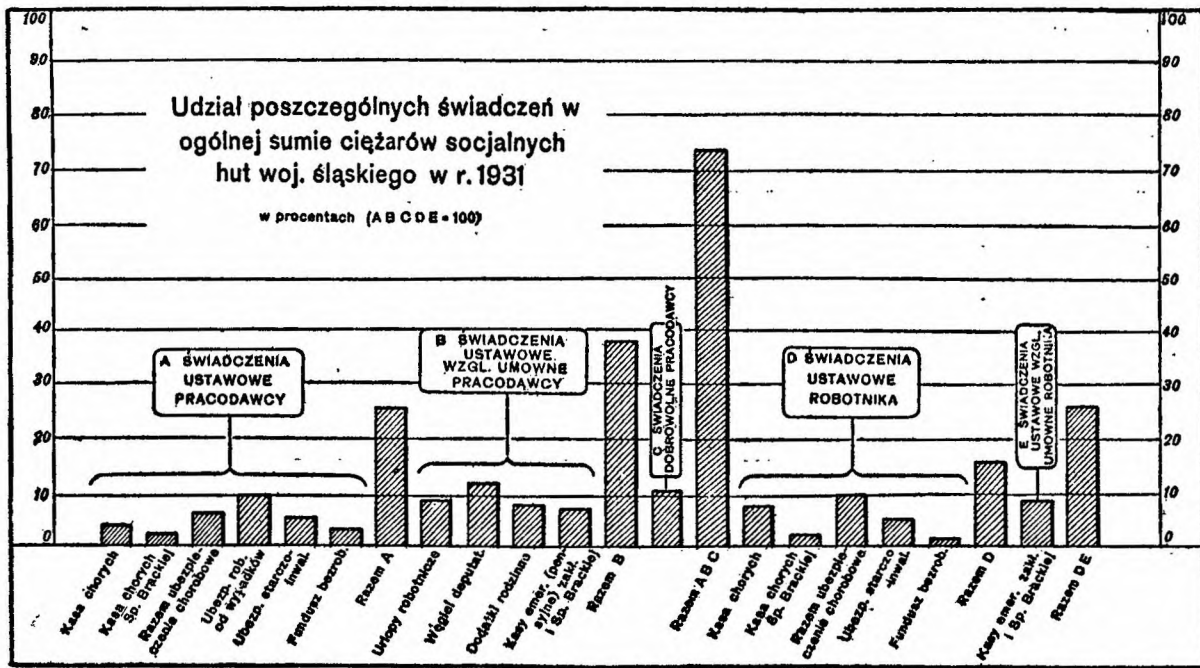
<i>świadczenia pracodawcy:</i>	
A	ustawowe 28,19%
B	ustawowe wzgl. umowne 38,60%
C	dobrowolne 9,39%
<i>świadczenia robotnika:</i>	
D	ustawowe 16,86%
E	ustawowe wzgl. umowne 6,96%
	<u>100,00%</u>

Tablica XI.

**ŚWIADCZENIA SOCJALNE W HUCIE „B“ WOJ. ŚLĄSKIEGO
W % ROBOCIZNY.**

	1928	1929	1930	1931
Wyplacona robocizna	100,00	100,00	100,00	100,00
<i>A. Świadczenia ustawowe pracodawcy</i>				
Ubezp. chorobowe	1,54	1,46	1,52	1,79
Ubezp. rob. od wypadków	3,71	3,45	3,60	3,67
Ubezp. starczo-inwal.	1,53	1,45	1,49	1,83
Fundusz Bezrobocia	0,89	0,85	1,04	1,18
Razem A.	7,67	7,21	7,65	8,47
<i>B. Świadczenia ustawowe wzgl. umowne pracodawcy</i>				
Urlopy robotnicze	1,21	1,78	2,53	3,13
Węgiel deputatowy	2,97	3,45	3,72	4,32
Dodatki rodzinne	2,83	2,63	2,80	3,22
Kasy emeryt. (pensyjne) zakładowe i Sp. Brackiej	1,21	1,65	1,75	2,16
Razem B	8,22	9,51	10,80	12,83
<i>C. Świadczenia dobrowolne pracodawcy</i>				
Instytucje humanitarne, szkoły i t. p.	3,22	3,81	4,55	5,01
Razem A, B, C, ...	19,11	20,53	23,00	26,31
<i>D. Świadczenia ustawowe robotnika</i>				
Ubezp. chorobowe	3,00	2,85	2,97	3,50
Ubezp. starczo-inwal.	1,53	1,45	1,49	1,83
Fundusz Bezrobocia	0,30	0,28	0,34	0,39
Razem D	4,83	4,58	4,80	5,72
<i>E. Świadczenia ustawowe wzgl. umowne robotnika</i>				
Kasy emerytalne (pensyjne) zakładowe i Sp. Brackiej	2,07	2,14	2,93	3,63
Razem D, E	6,90	6,72	7,73	9,35
Wszelkie świadczenia łącznie				
A, B, C, D, E, ...	26,01	27,25	30,73	35,66

Wykres 6.

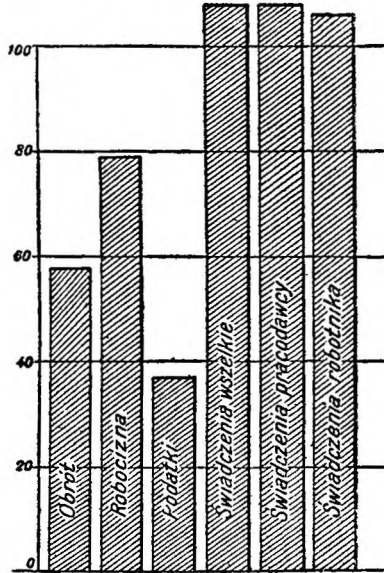
Tablica XII.

**ŚWIADCZENIA SOCJALNE W HUCIE „B” WOJ. ŚLĄSKIEGO
W % OBROTU.**

	1928	1929	1930	1931
Suma faktur	100,00	100,00	100,00	100,00
<i>A. Świadczenia ustawowe pracodawcy</i>				
Ubezpiec. chorobowe	0,29	0,34	0,39	0,46
Ubezpiec. rob. od wypadków	0,71	0,80	0,93	0,95
Ubezpiec. starczo-inwal.	0,29	0,33	0,39	0,48
Fundusz Bezrobocia	0,17	0,20	0,27	0,31
Razem A.	1,46	1,67	1,98	2,20
<i>B. Świadczenia ustawowe wzgl. umo- wne pracodawcy</i>				
Urlopy robotnicze	0,23	0,41	0,66	0,81
Węgiel deputatowy	0,57	0,80	0,96	1,12
Dodatki rodzinne	0,54	0,61	0,72	0,84
Kasy emeryt. (pensyjne) zakład. i Sp. Brackiej	0,23	0,38	0,45	0,56
Razem B	1,57	2,20	2,79	3,33
<i>C. Świadczenia dobrowolne pracodawcy</i>				
Instytucje humanitarne, szkoły i t. p.	0,61	0,88	1,17	1,30
Razem A, B, C, ...	3,64	4,75	5,94	6,83
<i>D. Świadczenia ustawowe robotnika</i>				
Ubezpiec. chorobowe	0,57	0,66	0,77	0,91
Ubezpiec. starczo-inwal.	0,29	0,34	0,38	0,48
Fundusz Bezrobocia	0,06	0,06	0,09	0,10
Razem D	0,92	1,06	1,24	1,49
<i>E. Świadczenia ustawowe wzgl. umo- wne robotnika</i>				
Kasy emerytalne (pensyjne) zakładowe i Sp. Brackiej	0,40	0,50	0,76	0,94
Razem D, E	1,32	1,56	2,00	2,43
Wszelkie świadczenia łącznie				
A, B, C, D, E, ...	4,96	6,31	7,94	9,26

Wykres 7.

Świadczenia socjalne w r.1931 na tle ogólnej sytuacji gospodarczej huty B. woj. śląskiego w procentach (r.1928 = 100)

Wykres powyższy sporządzono na podstawie liczb, zaczerpniętych z odpowiedzi na ankietę Związku Polskich Hut Żelaznych jednego z przedsiębiorstw hutniczych, znajdujących się w woj. śląskiem.

Na wykresie tym widzimy, że w r. 1931 w stosunku do roku dobrej konjunktury (r. 1928)

obróć przedsiębiorstwa zmniejszył się	...	...	...	...	o	42%
suma wypłaconej robocizny zmniejszyła się	...	...	...	...	o	21%
podatki zmniejszyły się	...	...	...	...	o	63%
świadczenia wszelkie natomiast wzrosły	...	...	...	...	o	8%
świadczenia pracodawcy wzrosły	...	...	...	...	o	8%
świadczenia robotnika wzrosły	...	...	...	...	o	6%

Zobrazowany wyżej stan rzeczy w hutnictwie pozwala nam wysnuć następujący wniosek: ciężary socjalne są najszywniejszym składnikiem kosztów produkcji hutnictwa żelaznego; rozwijały się one w stosunku odwrotnie proporcjonalnym do wytwórczości (wartość produkcji) obrotów i podatków, niezależniając się nawet od zarobków robotniczych (suma wypłaconej robocizny).

Szczególnie jaskrawy jest obraz nadmiernego obciążenia świadczeniami socjalnymi w hutach woj. śląskiego, na co niewątpliwy wpływ miały: *stałe zwiększanie świadczeń i składek przez rozszerzanie ustawodawstwa socjalnego oraz niesharmonizowanie ustawodawstwa socjalnego z ustawodawstwem demobilizacyjnym, obowiązującym na Górnym Śląsku.*

Ustawodawstwo ubezpieczeniowe niemieckie, przejęte przez Polskę w obrębie Górnego Śląska, uległo na zasadzie aktów ustawodawczych Sejmu Śląskiego lub działającej na zasadzie pełnomocnictwa Rady Wojewódzkiej wielu zmianom, mianowicie:

W zakresie ubezpieczenia od wypadków: ustawą z dn. 8 lipca 1925 r. przywrócono wypłatę rent uszkodzonym, o stopniu utraty zdolności do pracy poniżej 20%, stanowiącym zgorą 30% ogółu uszkodzonych.

Ustawą z dn. 18 listopada 1926 r. zwaloryzowano świadczenia i zarobki policzalne na poziomie przekraczającym posiadane rezerwy.

Ustawą z dn. 1 października 1928 r. uznano za równe „wypadkom w zatrudnieniu wypadki, jakie zdarzają się w drodze do pracy” rozszerzając temsamem znacznie zakres odpowiedzialności ubezpieczalni i to ponad normę przewidzianą w § 545 ordynacji ubezpieczeniowej Rzeszy.

Tą samą ustawą ustanowiono, iż najwyższy roczny zarobek policzalny przy wymiarze renty wynosić ma (również za okres ubiegły) 8.400 zł., gdy przedtem wynosił 2.250 zł.,

przyczem nadwyżki zaliczane były tylko w $\frac{1}{3}$. Dla ubezpieczonych, którzy ulegli wypadkowi przed ukończeniem 24 roku życia, wymieniona ustawa przewidziała rewizję podstawy wymiaru renty po ukończeniu 24-roku życia przez wzięcie za podstawę wymiaru zarobku, jaki osiąga równowartościowy ubezpieczony w chwili rewizji.

W zakresie ubezpieczenia inwalidzkiego ustawą z dn. 7 grudnia 1927 r. podniesiono składki o 40%; w roku 1931 zaś rozporządzeniem z dnia 28 lipca wprowadzono nową klasę zarobkową dla ubezpieczonych o zarobku rocznym ponad 1980 zł. (przedtem najwyższy policzalny zarobek wynosił 1.620 zł.), wprowadzając równocześnie nową stawkę tygodniową w tej klasie w wysokości zł. 2,50, wobec zł. 2,10, stanowiących dotychczas górną granicę obciążenia.

W zakresie ubezpieczenia na wypadek braku pracy Górny Śląsk podlegał ogólnopolskiej ustawie z dnia 18 lipca 1924 r. i w związku ze zmianami art. 7 tej ustawy co do najwyższej normy policzalnego zarobku (od 5 zł. do zarobku rzeczywistego) ponosił coraz większe obciążenia.

Wreszcie w zakresie ubezpieczenia chorobowego Rozbudowa świadczeń pociągnęła za sobą zwiększenie wydatków i składek. W związku z temi zmianami ustawodawczemi obciążenie samymi tylko składkami ubezpieczeniowymi jednej odrobionej dniówki wzrosło od roku 1925 do roku 1930 o 59%.

Począwszy od roku 1931 liczba dniówek straconych z powodu świętówek w hutnictwie żelaznem Górnego Śląska zaczęła wykazywać gwałtowną tendencję wzrostu, jak o tem świadczy niżej podana tabelka.

**LICZBA DNIÓWEK, STRACONYCH Z POWODU ŚWIĘTÓWEK
W HUTACH ŻELAZNYCH WOJ. ŚLĄSKIEGO, OBJĘTYCH
ANKIETĄ.**

	1928	1929	1930	1931
Wielkie piece	2.343	1.828	30.718	51.857
Stalownie	1.866	15.415	26.791	92.320
Walcownie	42.805	165.678	197.140	358.181
Wszelkie pozostałe oddziały ..	33.197	153.420	375.154	849.929
Ogółem	80.211	336.241	629.803	1.352.287

W stosunku do roku 1930 w r. 1931 nastąpiło zwiększenie się świętówek **zgorą o 100%**.

W % dniówek odrobionych, dniówki stracone z powodu świętówek wynosiły:

w roku	1928	1,03
„	1929	4,01
„	1930	8,88
„	1931	24,26

Stan ten wytworzył się oczywista pod wpływem obowiązującego ustawodawstwa demobilizacyjnego, uniemożliwiającego dostosowanie załogi robotniczej do potrzeb ruchu.

Konsekwencją tego stanu był dalszy wzrost obciążeń socjalnych, dający się wytłumaczyć w następujący sposób.

W zakresie ubezpieczenia starczego-inwalidzkiego składki opłacane w połowie przez pracodawcę i ubezpieczonego wynoszą w klasie zarobkowej

I) do	Zł. 660	roczn.	Zł. 0,40	tygodniowo
II) ponad	„ 660	„	„ 0,80	„
III) „	„ 960	„	„ 1,30	„
IV) „	„ 1320	„	„ 1,70	„
V) „	„ 1620	„	„ 2,10	„
VI) „	„ 1980	„	„ 2,50	„

Jak z cyfr tych łatwo obliczyć, pomijając klasę zarobkową VI, wprowadzoną dopiero w roku 1931 w stosunku do polichalnego zarobku nieprzekraczającego 1620 złotych, stawka

ubezpieczeniowa stanowiła średnio ok. 6%. Natomiast średnie zarobki w hutnictwie żelaznym Górnego Śląska, wahały się w okresie ostatniego czterolecia około 10 złotych za odrobioną dniówkę. Innymi słowy wobec rzeczywistego zarobku rocznego, wynoszącego w przecięciu lat 1928 — 1931 ok. 3.000 zł. rocznie, a policzalnego zarobku w wysokości maksymalnej 1.620 zł, obciążenie w przemyśle hutniczym z tytułu składek ubezpieczeniowych inwalidzkich wynosiło (2,10 x 52 tygodnie składowe — zł. 109,20) około 3%, co też znajduje potwierdzenie w poprzednich tablicach.

Wprowadzenie nowej zarobkowej klasy VI ze stawką tygodniową zł. 2,50, czyli stawką roczną zł. 130, stanowiło de facto podwyższenie obciążenia hutnictwa, w którym przeciętne zarobki robotnicze przy liczbie odrobionych dniówek nawet mniejszej o 30% od normalnej znajdują się powyżej dolnej granicy przewidzianej dla klasy VI.

Jak wpływa wprowadzenie świętówek na kształtowanie się obciążenia jednej dniówki składkami na ubezpieczenia inwalidzkie, wykazuje poniższe obliczenie:

PRZY PRZECIĘTNYM POLICZALNYM ZAROBKU DNIÓWKOWYM W TEORETYCZNEJ WYSOKOŚCI ZŁ. 10.

Przeciętna ilość odrobionych w miesiącu dniówek	Teoretyczny zarobek roczny	Składka tygodniowa		T. j. na dniówkę odrobioną	
		do lipca 1931	od lipca 1931	do lipca 1931	od lipca 1931
25	3000	2,10	2,50	36,4	43,3
20	2400	2,10	2,50	45,5	54,1
16	1920		2,10		56,9
12	1440		1,70		61,4

Tak więc przy niezmiennym zarobku robotniczym, a jedynie przy ograniczeniu liczby przepracowanych dniówek, obciążenie (pracodawcy i robotnika łącznie) na 1 dniówkę zwiększa się o 24,9 do 41,1%, w stosunku do stanu z przed lipca 1931 nawet o 25 — 68,6%.

W ubezpieczeniu wypadkowym na Górnym Śląsku obowiązuje system repartycyjny, polegający na tem, iż sumę wydatków poniesioną przez ubezpieczalnie rozkłada się na pracodawców w zależności od sum wypłaconych przez nich zarobków i współczynnika niebezpieczeństwa (klasy niebezpieczeństwa), przewidzianego dla ich zakładów. W samym założeniu tego systemu tkwi więc progresja stawek, gdyż w każdym roku poza obsługą rent, przyznanych w latach poprzednich, narastają wydatki, związane z zaszłemi w danym roku wypadkami odszkodowaniami — i to aż do chwili wymarcia pierwszych roczników rentobiorców pod warunkiem niepowiększenia się ilości zatrudnionych, wzgl. sumy wypłaconych zarobków.

Na szybki wzrost obciążenia z tego tytułu działało na Górnym Śląsku gwałtowne zmniejszanie się sum wypłaconych zarobków w związku ze spadkiem wytwórczości. Niezmienione prawie w absolutnej swej wysokości wpłaty przemysłu hutniczego na ubezpieczenie wypadkowe, w stosunku do robocizny wzrosły zgórá w dwójnasób (z 3,26% w I półroczu 1931 na 7,89% w lutym 1932).

W zakresie ubezpieczenia na wypadek braku pracy zmniejszenie liczby dniówek, przepracowanych przez robotnika, wpływa również na zwiększenie rzeczywistego obciążenia, choć w drobnej stosunkowo mierze.

W ubezpieczeniu chorobowem w którym ustalone są składki tygodniowe, występuje również progresja obciążenia w miarę ograniczenia liczby dniówek odrobionych, przypadających na 1 robotnika.

W n i o s k i Konsekwencje gospodarcze i socjalne tego zjawiska są jasne. W okresie kryzysu i spadku cen, który w odniesieniu do produktów hut-

niczych był szczególnie znaczny, koszt robocizny nietylko nie maleje, lecz wykazuje tendencję do gwałtownego wzrostu, obniżając temsamem i tak ograniczoną zdolność eksportową naszego hutnictwa. Stan zatrudnienia musi w takich warunkach spadać, wskutek czego świadczenia socjalne zwracają się przeciw samemu robotnikowi, skazując go — między innymi czynnikami — na bezrobocie.

Troską kierowników życia gospodarczego państwa winno być wyrównanie niczem nieuzasadnionych narostów socjalnych, nadmiernie obarczających swym ciężarem młody organizm przemysłu naszego. To też z zadowoleniem witając akcję Rządu w zakresie uporządkowania ustawodawstwa socjalnego, Związek Polskich Hut Żelaznych apeluje o spowodowanie:

- a) ażeby składki na rzecz ubezpieczenia socjalnego w hutach żelaznych woj. śląskiego były zredukowane do poziomu składek r. 1925;
- b) ażeby wejście w życie zgłoszonej Sejmowi (Druk Nr. 529) ustawy scaleniowej nie nakładało na zakłady przemysłowe b. zaboru rosyjskiego i austriackiego nowego ciężaru w postaci ubezpieczenia starczo-inwalidzkiego;
- c) ażeby ustawa o czasie pracy zgłoszona Sejmowi (Druk Nr. 526) weszła w życie natychmiast i niezależnie od wprowadzenia nowego rodzaju ubezpieczenia starczo-inwalidzkiego;
- d) ażeby ustawa o urlopach robotników (Druk Nr. 525) weszła w życie natychmiast i niezależnie od wprowadzenia nowego rodzaju ubezpieczenia starczo-inwalidzkiego;
- e) ażeby ustawodawstwo demobilizacyjne na Górnym Śląsku było zniesione lub przynajmniej dostosowane do obecnej sytuacji gospodarczej.

SPIS RZECZY:

Aktualność zagadnienia	3
Świadczenia socjalne w hutnictwie żelaznem Polski w złotych (tablica I)	5
Świadczenia socjalne w hutnictwie żelaznem Polski w % robocizny (tablica II)	6
Świadczenia socjalne w hutnictwie żelaznem Polski w % obrotu (tablica III)	7
Świadczenia socjalne na tle ogólnej sytuacji gospodarczej hutnictwa żelaznego Polski (wykres I)	8
Świadczenia socjalne w hutnictwie żelaznem Polski w r. 1931 w porównaniu do r. 1928 (w procentach) (wykres 2)	10
Świadczenia socjalne w hutach żelaznych woj. śląskiego w złotych (tablica IV)	12
Świadczenia socjalne w hutach żelaznych woj. śląskiego w % robocizny (tablica V)	13
Świadczenia socjalne w hutach żelaznych woj. śląskiego w % obrotu (tablica VI)	14
Ciężary socjalne w złotych i w % robocizny (tablica VII)	15
Świadczenia socjalne w hutach woj. śląskiego w r. 1931 w porównaniu do r. 1928 (w procentach) (wykres 3)	16
Stosunek świadczeń socjalnych do wypłaconej robocizny (wykres 4)	18
Poszczególne świadczenia w % ogółu ciężarów socjalnych (tablica VIII)	20
Świadczenia socjalne w hucie „A” woj. kieleckiego w % robocizny (tablica IX)	21
Udział poszczególnych świadczeń w ogólnej sumie ciężarów socjalnych hutnictwa żelaznego Polski w r. 1931 (wykres 5)	22
Świadczenia socjalne w hucie „A” woj. kieleckiego w % obrotu (tablica X)	24
Świadczenia socjalne w hucie „B” woj. śląskiego w % robocizny (tablica XI)	25
Udział poszczególnych świadczeń w ogólnej sumie ciężarów socjalnych hut woj. śląskiego w r. 1931 (wykres 6)	26
Świadczenia socjalne w hucie „B” woj. śląskiego w % obrotu (tablica XII)	28
Świadczenia socjalne w r. 1931 na tle ogólnej sytuacji gospodarczej huty „B” woj. śląskiego w procentach (wykres 7)	29
Przyczyny nadmiernego obciążenia świadczeniami socjalnymi hut woj. śląskiego	30
Wnioski	34

8629 KPiP

1 1 0 8 6 2 9

1108629

8